

Motion till riksdagen 2010/11:Ub10

av Mikael Damberg m.fl. (S)
med anledning av prop. 2010/11:104

Kvalitet i gymnasial lärlingsutbildning

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Skolverket ska ges i uppdrag att ta fram riktlinjer för hur styrdokumentens mål inom lärlingsutbildningen kan brytas ned till utbildningsavsnitt som kan omsättas på den arbetsplatsförlagda delen av lärlingsprogrammen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att nationella programråd ska ges i uppdrag att ta fram kriterier för godkännande av de arbetsplatser och för de handledare som tar emot lärlingar, samt att utveckla system för kvalitetssäkring för den gymnasiala lärlingsutbildningen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om avbrytande av utbildningskontrakt.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ett nationellt lärlingsråd med företrädare för arbetsmarknadens parter och branscher ska inrättas för samordning av den fortsatta uppbyggnaden av lärlingsutbildningen.

Motivering

Liksom i behandlingen av GY11 är vi socialdemokrater positiva till lärlingsutbildning. Lärlingsutbildning som spår inom yrkesutbildningen fanns med redan i GY07 som riksdagen med bred majoritet antog, men som sedan revs upp efter valet 2006. Regleringen av lärlingsutbildningen kommer säkert att behöva utvecklas över tid. Många förslag av Lärlingskommittén (SOU 2010:75) som analyserat de två år lärlingsutbildning drivits som försöksverksamhet lämnar regeringen utan uppföljning. De förslag regeringen nu lägger fram rörande utbildningskontrakt respektive elevens säkerhet är väl avvägda,

Fel! Okänt namn på

men utgör bara en del av den kvalitetssäkring som behöver ske för att lärlingsutbildning ska bli det framgångsrika alternativ inom yrkesutbildningen som vi hoppas på.

Kvalitetssäkring

Lärlingsutbildningen kommer, inte minst om antalet elever i lärlingsutbildning skulle öka väsentligt, att ställa högre krav på kvalitetssäkring och uppföljning än vad som skett under försöksverksamheten. Det krävs därför tydligare riktlinjer för såväl arbetsplatsens åtaganden som huvudmännens, kommunernas och Skolinspektionens arbete med kvalitetssäkring än vad som anges i propositionen.

Lärlingskommittén föreslog att Skolverket ska få i uppdrag att ta fram riktlinjer för hur styrdokumentens mål inom lärlingsutbildningen kan brytas ned till individuella studieplaner som är väl anpassade för varje bransch. Lärlingskommittén menade även att ett nationellt lärlingsråd med företrädare för arbetsmarknadens parter och branscher bör inrättas inom Utbildningsdepartementet eller dess myndigheters område för samordning av den fortsatta uppbyggnaden av lärlingsutbildningen. Lärlingskommittén föreslog vidare att nationella programråd ska ges i uppdrag att utveckla system för kvalitetssäkring för den gymnasiala lärlingsutbildningen samt att ta fram kriterier för godkännande av de arbetsplatser som tar emot lärlingar.

Av alla dessa goda rekommendationer och analyser från Lärlingskommittén återfinns mycket litet i regeringens proposition. Vi menar att det kan allvarligt hålla tillbaka lärlingsutbildningens potential som kvalitativt spår inom yrkesutbildningen att avstå från att följa upp förslagen. Medverkade arbetsplatser och skolor behöver stöd i sitt utvecklingsarbete och eleverna behöver denna kvalitetssäkring för att kunna vara trygga med sitt utbildningsval och garanteras en god undervisning. Vi föreslår därför att regeringen ges i uppdrag att genomföra dessa ovan nämnda förslag.

Konsekvenser för eleven om utbildningskontrakt bryts

I det avsnitt som behandlar utbildningskontraktens upphörande föreslår regeringen att kontraktet ska ange i vilka situationer kontraktet kan brytas och lärlingens arbetsplatsplacering upphöra. Vi saknar dock förtydliganden av vad som sker med eleven om kontraktet bryts, inte minst om kontraktet bryts av skäl som står utanför elevens kontroll – t.ex. att företaget lägger ned sin verksamhet eller att kvaliteten på lärlingsutbildningen bedöms som undermålig. I propositionen om GY11 angavs att ”rätten att fullfölja en gymnasial lärlingsutbildning innebär att om lämplig arbetsplatsförlagd utbildning inte längre kan anordnas, ska eleven i stället erbjudas att fullfölja sin utbildning genom skolförlagd utbildning på det aktuella programmet. Om inte heller detta är möjligt, ska eleven erbjudas att fullfölja utbildningen på ett annat yrkesprogram.” Vi menar att det ska framgå klart i utbildningskontrakten vilket ansvar

Fel! Okänt namn på

och vilka åtaganden skolan och den juridiska eller fysiska person som tillhandahåller den arbetsplatsförlagda delen av utbildningen har för att säkerställa att eleven utan oskäligt dröjsmål kan fullfölja sin utbildning på annan arbetsplats eller inom ett reguljärt yrkesprogram.

Läringsanställning

I augusti 2010 presenterade vi flera förslag till hur lärlingsutbildningen kan bli mer attraktiv och kvalitetssäkras bättre, bl.a. att det ska vara möjligt att förena gymnasial lärlingsutbildning med anställning. Lärlingskommittén konstaterar att arbetsmarknads- och branschorganisationer spelat en mycket viktig roll i utvecklingen av lärlingsutbildningen hittills, och i likhet med Lärlingskommittén menar vi att arbetsmarknads- och branschorganisationerna bör få ett ökat inflytande. Fack och arbetsgivare har bäst kännedom om hur olika anställningsformer och avtal bäst kan fungera ihop för att stärka förutsättningarna för ungdomar att erhålla och behålla anställning. Enligt vår mening ska det krävas avtal mellan arbetsgivare och kollektivavtalstecknande facklig organisation på arbetsplatsen för att lärlingsanställning ska kunna vara aktuell. Vi emotser därför fortsatt diskussion om utformningen av en sådan anställningsform när regeringen presenterar sitt kommande förslag för riksdagen. Vi anser att ordentliga yrkeskunskaper ska uppvärderas och yrkesprogrammets status stärkas. Vi motsätter oss att införande av lärlingsutbildning och lärlingsanställning tillåts bli använt som ett bräckjärn för att försämra löner och villkor för unga människor. Ett sådant förfarande skulle dessutom strida mot den svenska modellen: löner och villkor på arbetsmarknaden är en fråga för parterna och inte för politiken. Att ge parterna inflytande är den bästa garanten för att yrkesskickliga ungdomar ska få goda och trygga villkor som är väl anpassade för respektive branschs förutsättningar och tillväxt.

Stockholm den 5 april 2011

Mikael Damberg (S)

Louise Malmström (S)

Gunilla Svantorp (S)

Caroline Helmersson Olsson (S)

Håkan Bergman (S)

Thomas Strand (S)

Adnan Dibrani (S)